

og prægtig sommerhymne klinger, · en højsang, der mod himlens blå sig svinger, · en jubelmesse, fuld af Herrens lov. · Måske er droslen og de andre med, · på samme vis som munken tonepræster, · men munken er en jubelmesse-mester! *Peter Ommerbo* (11).

LITTERATUR: (1) 659 14,519; (2) 219 503; 418 280; (3) 659 7,980; 439b 141 (*havskade*); 451 157; 756 20,917; (4) 439b 141; 842 66; 451 157; (5) 693b 1, 629 (Christiansø); 451 157; 683b 155; 785 202; 84 1,77; (6) 451 157; (7) 794 12,153; (8) 683b 153; (9) 248 2,214f; (10) 692 6/6 1954; (11) 657d 40 jf. 657b 53.

Syngende gulbug. BIOFOTO/Elvig Hansen.

Gulbug, *Hippolais icterina*

Dens overside er grågrønlig, undersiden citrongul, vinger og halefjer mørkebrune. Alm. ynglefugl og trækgæst.

– Danmarks Dyreverden 8, 232-34.

Gulbug 1875ff (1), navnet skyldes ornitologen Herluf Winge; *nattergalens horeunge* 1763ff (2), den synger så ivrigt som nattergalen, men efterligner andre fugles stemmer, jf. *bastard-nattergal* 1852ff (3); *græssmutte* 1823 (4), *haveirisk* og *bityv* 1852ff (5), *stor bladsmutte* (6).

»Den kommer sent, men det er som om den med sin afvekslende og livlige sang, der foredrages i et forrygende tempo, vil undskyldte, at den er lidt forsinket i det danske landskab« *Svend Kaulberg* (7). Stemmen knirker som læder der gnides (8) og lyder som: tjuk tjuk kommehid, kommehid tjuk tjuk! (9).

LITTERATUR: (1) 451b 275; (2) 693b 1,629; 451 162; 281c 163 (Falster); 753o 38f; (3) 451 162; 753o 38f; (4) 842 71; (5) 451 162; 753o 38f; 756 10,384; (6) 756 10,1920,384; (7) 438c 92; (8) 82 124; (9) 683b 115.

Fuglekonge, *Regulus regulus*

Denne vor mindste fugl (9 cm) har olivengrøn nakke og ryg, smalle hvide bånd på de brunsorte vinger og hvidgrå underside. Alm. ynglestandfugl i nåleskov og som trækgæst.

– Danmarks Dyreverden 8, 234-36.

Fuglekonge som skånsk persontilnavn Fuglekoning i 1300-t (1), »kronen« er en orangegul, glinsende stribe på issen; navnet har forbindelse med fabeln om fuglenes valg af en konge, den lille fugl satte sig på ørnens ryg, fløj et stykke højere og vandt (sml. gærdesmutte s. 308). Bagefter skjulte den sig i kærrets dynd, og de andre fugle bad frøen om hjælp, men kongefuglen krøb ind i et lerhul. Mens der gik bud efter storken, som skulle hente den ud med sit lange næb, holdt uglen vagt ved hullet. Uglen faldt i søvn og fuglekongen slap ud med pletter af det gule ler på hoved og vinger. Det er derfor, at uglen hades af andre fugle, så den kun om natten tør vove sig ud (Fyn; 2).

Blissmutte o. 1700 (3) gælder måske denne fugl; *nælde-konge* o. 1700-1826 (4), *næse-konge* 1826 (5) *nokkepert* Fyn 1826 (6), *stjerne-konge* 1852ff (7), »kronen« har tydelige takker; *kongefugl* 1852ff; VJylland, Læsø, Bornholm (8), *musespurv* Læsø (9), *småthomas* (-tammes) ved Bjerringbro (10), *tre-gend* Anholt 1891, man sagde den skulle

Fuglekonge. BIOFOTO/Arthur Christiansen.

til Island og lægge æg (11), *gulpande* Anholt 1896 (12), *skærsliber* Tybjerg SSjælland (13) måske forvæksling med musvit; *guldhane* Amager (14), *tommeliden* Bornholm (15) også navn til gærdesmatten.

Færøerne: *titlingskongur*, forleddet er et fællesnavn for småfugle.

LITTERATUR: (1) 363 2.1,304 sml. 659 6,150; (2) 160 1904/27: (2559) (1874); (3) 170 1909,54; (4) 659 15,95; 903 4.2,15; (5) 903 4.2,25; (6) 903 4.2,120; (7) 451 191; 910e 50; (8) 451 191; 436c 56; 202d 2,163; 785 205; (9) 202d 2,203; (10) 169 3,1930-31, 148; (11) 464e 113; (12) 160 1904/27:1999; (13) 160 1906/23: 563; (14) 388; (15) 436c 56; 785 241.

PROSA OG POESI

Den vender og drejer sig som Sankt Laurentius på risten (o. 1700; 1); helgenen blev henrettet på en glødende rist.

Hele karlen er lille, og dog må man have haft den i hånden for at vide hvor bitte! Kroppen i den skinnende fjerpels er ikke større end en oldenborre *Inger Bentzon* (2); de små urolige kroppe på hundrede mm, de snurrende vinger, det sommerfuglelignende væsen *Ole Vinding* (3).

Den lette fuglekonge, det er en yndig fugl. · Så vims den med sin mage i busken leger skjul. · Men hvordan kan det være, at den bær' kongenavn, · da den er mindst af fugle i vores fødestavn? *N. F. S. Grundtvig*.

Fuglekongen gnider sin lille violin *Vagn Holstein*

(4); en uendelig fin, sølvklar kvinden *Knud Hee Andersen* (5), spiller så fint og i så høje toner, at det lyder som græshopper med sordin på vingerne, det er en smuk musik, der får hjernen til at svimle, et edderkoppespind af lyde, der synes indesteds at komme fra *Achton Friis* (6). Tror De pludselig at høre Wandy Tworek gå og øve sig på de højeste toner ude mellem granerne, så kan De roligt regne med, at det er fuglekongen, som er kommet indenfor hørevidde *Hans Hvass* (7).

Peter Ommerbo, Fuglekongen (8).

LITTERATUR: (1) 464 ny rk. 2.1,167; (2) 47 9; (3) 910e 48; (4) 361b 13; (5) 16b 59; (6) 248 3,286; (7) 375d 1,64; (8) 657b 41.

Pibere, *Anthus*

ENGPIBER, *Anthus pratensis*; oversiden er gråbrun med et grønligt skær og undersiden hvid med mørke længdestriber, vingefjere har lysebrune kanter. Meget alm. yngltrækfugl på fugtige lokaliteter.

SKÆRPIBER, *Anthus spinoletta*; næsten ensfarvet mørk overside og grove striber på et lysere bryst. Fåttallig ynglefugl på skær ved øer i Kattegat, alm. trækfugl, nogle overvintrer.

SKOVPIBEREN, *Anthus trivialis*, ligner engpiber, fjerdragten er nærmest gulbrun, navnlig på undersiden. Meget alm. yngltrækfugl i skove.

– Danmarks Dyreverden 8, 246-52.

ENGPIBER 1852ff (1), *englærke* o. 1770ff (2), *pibelærke* 1852 (3), *engpiplærke* (4), *lyngspurv* (4a).

Hedespink NSlesvig o. 1880 (5), *gryller*, *gryllekok*, *-mand* Sønderjylland o. 1880 ff (6) hører til grylle, grylte 'smågræde, klynke' (om børn), »på grund af dens korte, klagende sang« (7), sml. tejt s. 180; *hårmand* Jylland o. 1900 (8), renden fores med hår; *kukmandens tjener* Ringkøbing fjord 1900 (9), sml. gøg s. 188; *mosespurv*, *lyngsmutte(r)* og *fuglekone(n)* Brande o. 1885, 1800 (10), *mosefugl* (moosfugl) Gjellerup MJylland o. 1940 (11), *gråsparre* Viborgegnen 1890 (12), *irisk* Sdr. Vrå Vendsyssel (11), *piplærke* Svendborgegnen (13); *gråirisk*, *-spurv*, *kærgråspurv* og *vandfugl* SSjælland 1895 (14).

Færøerne: *gråtittingur* (eng-, skærpiber); Grønland: *kugsangnak*.